

BIJLAGE 1: Politieke kernpunten

1. Bijen

a) Actieplan Bijengezondheid

Stand van zaken:

Het Actieprogramma Bijengezondheid is u door alle deelnemende stakeholders op 11 november gepresenteerd. Veel acties om de bijengezondheid te bevorderen worden daarin aangegeven. De mogelijke oorzaken van bijenwintersterfte worden allen aangesproken. U hebt de Tweede Kamer laten weten onder de indruk te zijn van de inzet en het werk voor dit Actieprogramma en de acties die genomen kunnen worden om de bijengezondheid te bevorderen. Ook hebt u laten weten uw deel te willen doen en substantieel (50%) te willen bijdragen aan a) een meerjarig surveillance/monitoring programma en b) het inrichten van de functie van Bijenmakelaar. Daarnaast faciliteert u in 2014 het zogenaamde Bijenberaad, waar onder voorzitterschap van 5.1.2.e het bewaken van het Actieprogramma is belegd.

Kritiekpunten vanuit de Kamer:

U zal worden verweten dat u aangeeft het Actieprogramma namens alle belanghebbenden te hebben ontvangen, maar bijvoorbeeld toxicoloog 5.1.2.e heeft het stakeholdersdebat verlaten, omdat hij vindt dat de overheid een meer bepalende rol in de richting van een verbod van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen moet nemen, ook tegen adviezen van sommige andere debatdeelnemers in.

"Het Nederlandse monitoringprogramma zal een of ander halfzacht compromis van alle belanghebbenden worden waar de gifabrikanten vast ook mee gaan betalen en bepalen. Reken maar dat men veel zogenaamde 'rode haringen' zal gaan monitoren." Citaat onderzoeker 5.1.2.e Utrecht

De staatssecretaris neemt geen actie op het bevorderen van de biodiversiteit

Voorgestelde lijn:

- Actieprogramma is u echt op 11 november in de zaal door alle aanwezigen daar aangeboden (ook door 5.1.2.e).
- U blijft inzetten op de bijengezondheid in brede zin.
- Op alle mogelijke oorzaken van bijensterfte zet u in uw beleid actie, op het inrichten van een verbindende Bijenmakelaarsfunctie, op de surveillance en monitoring van bijen, waaraan overigens onafhankelijk door een (internationaal) aangeziena wetenschapper van Naturalis Leiden leiding wordt gegeven.
- En onder meer via de doelstellingen van de beleidsnota Gezonde Groei Duurzame Oogst, maar ook in het bredere beleid van verduurzaming via bijvoorbeeld bloeiende akkerranden werkt u aan het behoud van biodiversiteit.

b) Bijen en neonicotinoïden

Stand van zaken:

De Europese Commissie (EC) heeft besluiten genomen ten aanzien van 3 neonicotinoïden en fipronil. Op bij-aantrekkelijke gewassen is de toepassing van middelen op basis van deze stoffen verboden, tot aangetoond is dat de stoffen geen onaanvaardbare effecten hebben op bijen. Deze besluiten hebt u uitgevoerd in Nederland.

Voor acetamiprid en thiacloprid heeft u op uw navraag de EC laten weten vast te houden aan het brede periodieke herbeoordelingstraject dat dit jaar -2014- start en niet eerder op het deelaspect risico voor bijen te beoordelen. Het College toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) heeft op uw verzoek alvast het risico voor bijen gezien afgelopen najaar.

Het Ctgb liet u eind september 2013 weten dat nieuwe studies waarin het effect op bijen van de individuele stoffen is onderzocht, geen directe aanleiding geven om versneld (d.w.z. vooruitlopend op het EU-herbeoordelingsproces) te gaan herbeoordelen. De Kamer is hierover per brief geïnformeerd.

Om het nieuwe EFSA richtsnoer beoordeling van risico's voor bijen sneller uitvoerbaar te maken in de gehele EU, heeft Nederland samen met de EC een 'hands-on-workshop' in december 2013 voor alle lidstaten georganiseerd. Dat heeft ertoe geleid dat EFSA laatste

Commented [5.1.2.e]: 5.2.1 Er komt nog een advies aangaande synergisme. Bij de QenAs is dit anders verwoord.

aanpassingen kan maken en nog dit jaar wordt verwacht dat het richtsnoer door alle lidstaten bij de beoordeling wordt gehanteerd.

Kritiekpunten vanuit de Kamer:

Verbod uit voorzorgprincipe van de twee resterende neonicotinoiden acetamiprid en thiacloprid.

Meer voor bijen schadelijke gewasbeschermingsmiddelen moeten worden verboden, zoals chlorpyrifos, cypermethrin en deltamethrin.

Voorgestelde lijn:

- Daar waar er risico's van gewasbeschermingsmiddelen voor bijen zijn, moeten die worden onderzocht en beoordeeld en waar nodig verboden, wat u betreft op het Europese niveau, daar waar verschil te maken is.
- U blijft inzetten op de communautaire lijn, waar maatregelen nodig zijn.
- Via de doelstellingen van de beleidsnota Gezonde Groei Duurzame Oogst, zet u in op verdere verduurzaming via bijvoorbeeld geïntegreerde gewasbescherming en het inzetten ook op alternatieve gewasbeschermingsmaatregelen.

Buiten reikwijdte verzoek

3. Gewasbeschermingsmiddelen en humane gezondheid (waaronder azolen)

a) Azolen:

Stand van zaken:

Internationaal wordt bij de schimmel *Aspergillus fumigatus* resistentie gevonden voor fungiciden uit de groep van de triazolen. Bij mensen kan de schimmel een ernstige infectie van de luchtwegen veroorzaken (invasieve aspergillose) en infectie met een resistente schimmel bemoeilijkt de behandeling. Risicogroepen zijn patiënten met chronische longziekten en patiënten met een sterk verminderde weerstand. Gezonde mensen kunnen de resistente schimmel bij zich dragen maar worden er niet ziek van. De precieze oorzaak van deze resistentie is nog onduidelijk. Het gebruik van triazolen in biociden, gewasbeschermingsmiddelen en (dier-)geneesmiddelen en eventueel cosmetica zou kunnen bijdragen aan de verspreiding van resistentie bij deze schimmel.

Mede namens u en de staatssecretaris van I&M heeft minister Schippers (VWS) een brief naar de Tweede Kamer gestuurd met het onderzoeksrapport van Royal Haskoning: 'Resistentieontwikkeling van *Aspergillus fumigatus* tegen triazolen door gebruik van biociden en gewasbeschermingsmiddelen'.

Uit het literatuuronderzoek van Haskoning blijkt dat op basis van de nu beschikbare gegevens niet kan worden geconcludeerd welke stof of toepassing verantwoordelijk is voor de resistentie bij de schimmel *Aspergillus fumigatus*.

Kritiekpunten vanuit de Kamer:

Welke maatregelen zijn nodig om de resistentie tegen te gaan? Het duurt erg lang als u het op Europees vlak wilt afhandelen. Loopt de gezondheid van mensen tussentijds geen onnodig gevaar?

Nederland moet apart al maatregelen nemen.

Voorgestelde lijn:

- Het kabinet neemt de triazolenresistentie zeer serieus.
- Er is onvoldoende basis om op dit moment het gebruik van triazolen te verbieden.
- We zetten wel vervolgstappen, daar waar het kan en naar verwachting effectief is.
- De minister van VWS heeft al aangekondigd de monitoring op het voorkomen van resistente schimmels in de gezondheidszorg uit te breiden.
- Het kabinet wil - in overeenstemming met de aanbevelingen van Haskoning - inzichtelijk maken of er 'bronnen' zijn waar de resistentie zich ontwikkelt.
- Daarnaast zal het kabinet een 'quick scan' maken van alternatieve biociden en gewasbeschermingsmiddelen zonder de werkzame stoffen uit groep van de triazolen.
- Indien er alternatieven beschikbaar zijn en uit het 'bronnenonderzoek' blijkt dat er verband is tussen het gebruik van triazolen en de aanwezigheid van mutaties dan zal het kabinet met de betrokken gebruikers in gesprek gaan om een omschakeling te bevorderen.
- Een Europese aanpak entameren. Uitsluitend nationaal beleid is niet doelmatig, omdat eventuele selectie en verspreiding van resistentie Europees of zelfs wereldwijd speelt.
- Het kabinet zal de Europese Commissie verzoeken om een internationale routekaart (roadmap) te maken, met als doel om de oorzaak op te sporen en vermindering en verduurzaming van het gebruik van triazolen in biociden, gewasbeschermingsmiddelen, (dier-)geneesmiddelen en cosmetica te bevorderen.
- De hoofdrichting van de routekaart zou kunnen zijn:
 - Monitoring in Europa van resistentie bij *Aspergillus* tegen triazolen bij medisch gebruik;
 - onderzoek naar de bronnen van resistentie, afhankelijk van de bevindingen die uit het onderzoek komen;
 - preventieve maatregelen worden afgeleid om verdere ontwikkeling van resistentie voor triazolen te voorkomen;
 - onderzoek doen naar alternatieve bestrijdingsmethoden om schimmels te bestrijden;
 - stimuleren van de ontwikkeling van nieuwe middelen die schimmels bestrijden en die geen of minder snel resistentie veroorzaken bij deze schimmels;
 - proces ondersteunen door opleidingen en communicatie.

Commented [8:52]: [dd. 31-01-2014 is die brief nog in voorbereiding/afstemming tussen VWS, I&M en EZ]

b) Residuen in voedsel

Stand van zaken:

In de zomer en het najaar van 2013 zijn verschillende keren Kamervragen gesteld over werkzame stoffen en gewasbeschermingsmiddelen in relatie met gezondheid van mensen. Voorbeelden zijn gezondheidsrisico's van residuen van neonicotinoïden op voedsel, waarbij wettelijke normen zouden zijn overschreden. Het terugvinden van glyfosaat in menselijke urine bij 44% van de Europeanen, (stapeling van) residuen van middelen in groenten en fruit of wijn.

De minister van VWS heeft hierop als eerst-beleidsverantwoordelijke bewindspersoon geantwoord richting de Kamer, mede namens u.

Kritiekpunten vanuit de Kamer:

Als maatregelen nodig zijn duurt het wel allemaal erg lang als u het op Europees vlak wilt afhandelen. Loopt de gezondheid van mensen tussentijds geen onnodig gevaar?

Kunt u niet beter en sneller apart in Nederland maatregelen nemen?

Voorgestelde lijn:

- Namens uw collega van VWS kunt u antwoorden in algemene zin. Er zullen op alle afzonderlijke VWS-onderwerpen Q en A's worden voorbereid samen met VWS.
- U deelt de zorg van delen van de samenleving over dergelijke berichtgeving rondom gewasbeschermingsmiddelen. Daarom wilt u ook het risico van gewasbeschermingsmiddelen voor de gezondheid van mens, dier en milieu zo ver als mogelijk terugdringen.
- Duurzaamheid staat voorop, ook voor deze bedrijfstak. Daarom worden alle gewasbeschermingsmiddelen vooraf aan toelating beoordeeld, conform een Europees geharmoniseerde beoordelingsmethodologie.
- Waar gaten of hiaten in de beoordeling van gewasbeschermingsmiddelen aan het licht komen, zet u zich Europees in voor ontwikkeling van aanvullende of nieuwe beoordelingsmethoden conform de nieuwste stand der wetenschap. Voorbeelden zijn de aanpassingen van residuwaarden, de zogenaamde cumulatieve risicobeoordeling, of ook het beoordelen van risico's voor niet-doelwit organismen, waaronder bijen.

- Buiten reikwijdte verzoek

Buiten reikwijdte verzoek